

Anton Vodnik: *Žalostne roke*. Ljubljana, 1922. — Dokler se je razvijal pred nami v »Domu in svetu« kakor divja črešnja v razkošnem cvetju, sem s pričakovanjem sledil njegovemu razvoju; upal sem namreč, da postane divja črešnja kmalu žlahтна cepļerka, a sedaj so se stegnile »Žalostne roke« in so utrģale še nedozorel sad. Prenagljenost! Fantazije brez forme.

Mlad ribič sanja, sanja na piščal,
mlad ribič te mehko tolaži —
o, tam v večerni zarij,
kjer gorijo temno rožni čolni...

O, tam ljudje so bleđi, kakor da so bolni.

To je sinteza Vodnikovega pesniškega mišljenja in čuvstvovanja. Blagrujem njegovo pesem, da je ljubeča in čuteča, pomirja in blaži, nič ne vzame srcu, marveč mu samo daje, vendar premalo daje. A posvetitev »Tebi, sestra v žalosti« je poza.

Oblekla se belo bom kakor nevesta
in bodem šla v polje in gozd...
tam bom molila, plakala, pela...
morda zaupa pomlad mi skrivnost —

Ali ni se oblekla v belo, marveč v mračno, zakaj mrak in večer se pojavlja v tridesetih pesmih do petdesetkrat. Maniriranost! Vodnikovi pesmi pomlad tudi še ni zaupala svoje skrivnosti, ki je ni v zgolj ponavljanju ribičeve piščali, sladkega občutka, srebrne mesečine, pomladne skrivnosti (šestnajstkrat), grenkih rož (dvajsetkrat), o-jevih vzklikov (petinštiridesetkrat). Ne bi jih štel, ali pri skromnem številu tridesetih pesmi vzbujajo ta redna ponavljanja istih motivov precej neprijetno pozornost. Nedozorelost! So pa med njimi tudi pesmi, ki razodevajo lepo pesniško moč: *Žalostna roža* (11), *Jaz ljubim zimske večere* (18), *Bratje in sestre iz daljne dežele* (27), *Bolnik* (32), *Sveta Cecilija* (34), *Sveti Frančišek Asiški* (36). To so nežni, pobožni, iskreni zvoki s krušne zemlje; biseri, ki presevajo v rosah in barvah poljskih rož. Čitaj legendarično veselost v sliki »Sv. Frančiška Asiškega«, ki je priskakljal med deco kakor »najmanjši bratec«. To so Vodnikova višja

navdihnjenja, sočni sadovi kljub prenagljeni in prezgodnji trgatvi, to so še naša pričakovanja.

O, molil bom,
da Bog mi pošlje spet omame jasne (34)

Poudarjamo: jasne; zakaj Vodnikovi stihotvori so mnogokrat nejasni. Mislimo namreč, če ima kdo res kaj nam povedati, naj to jasno pove. Nazaj k študiju in klasicizmu! —ič.

Dostavek uredništva: Vendar so naši najmlajši segli v globine, pristno človeške, ki so bile doslej vsaj pri nas v pesmi nedotaknjene. Utrli so strugo in smer, kamor se zlivajo čuvstva moderne nemirne duše, in sicer s tako brzino in strmino, kakor pri prejšnjih ni bila navada. Razkošno šumeči slap je vendarle tudi lep, čeprav ne vidiš jasno pred seboj njegovega izvira in odtoka. (Poglej primer v pričujoči številki istega pesnika »Ljubavno pesem« in B. V.-ove: »Netopirje«, »Modro rožo«, »Vihar«.)

Henrik Ibsen: *Gospa z morja*. Igra v petih dejanjih. Iz norveščine preložil Vojeslav Molè. V Ljubljani 1922. Založila »Tiskovna zadruga«.

»Gospa z morja« je prvi Ibsen v slovenski knjižni obliki. Zakaj je začel Mole prevajati prvo simbolista Ibsena preden verista, ne vem. Zdi se mi, da utegne biti za začetek »Gospa z morja« Slovincem bolj tuja kakor bi bilo »Spovračanje«, »Kipar Solnes« ali celo »Divja raca«. Brez uvoda in vsebinskega komentarja je vrhu tega knjiga skoraj nerabna za neuke člane naših podeželskih odrov. Najhujše pa je to, da Moletov prevod sploh nikak slovenski tekst ni. To je eno samo gnojišče najgršega tujega stilizma, zares nezadosna šolska naloga. Kako je to mogoče? se vprašujem. Mole ne pozna Breznika, še več, Molè Levstikovih »Napak« nikoli bral ni Raba osebnega zaimena, gradba vprašalnih slavkov, besedni red, skladnja sploh, cel — ves, pred deset leti, svežji (bolj sveži), oblika predikativnega prilastka (le-ža! svetel in sinji), to so paragrafi, ki jih poznajo naši srednješolci. Kaj naj storim z besedilom, iz katerega bi se utegnili di-

jaki, ki nemško ne znajo, pohujšati, da je pisati: ... v tem imate prav; se moram pač zahvaliti (bedanken); ali je to tako razumeti; nakar ste morali biti pripravljene; dopadla se je očetu; ne bo postal star; da prihaja od tega, da so vsi ljudje z mano tako ljubeznivi; kako pa pride na to; to je tako neumno od mene; Vi morate biti blazen človek, če mislite, da morete priti sem in opirati kakršnokoli pravico na takšne otročarije; jaz delim čustva. — To je vendar suženjska slovenska podloga za besedno prevajanje v nemščino! Prevod je za odre in šole neporaben.

Dr. I. Pregelj.

Bernhard Kellermann: Tunel. Roman. Poslovenil Narte Velikonja. Ljubljana, 1922. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena broš. Din 28.—, vez. Din 38.—.

Ko je pred leti izšel Kellermannov »Tunel«, je vzdignil povsod obilo prahu. Ljudje so ga brali vseprek in občudovali pisateljevo fantazijo. Prevod se bere gladko in lepo kot original. Prevajati tako subtilno snov v ne baš s tehničnimi izrazi bogati slovenski jezik, ni lahko. — To ni samo prevod, ampak samoraslo ustvarjanje. — »Tunel« je visoka pesem dela, apoteoza ustvarjajočega človeškega duha, ki mu nič ni nemogoče, je fitanski krt, ki je prodril v osrčje zemlje, 6000 m pod morsko gladino in zvezal Ameriko z Evropo. Tunel je beletristično spisana tehnična knjiga o gradnji podmorskega tunela. Vse, kar je pridejanega romanu, stopa v ozadje napram tej vodilnih misli. »Tunel« je prav tako čtivo za najvišjo inteligenco kot za proletarijat, za močne moške in senzitivne ženske živce. — Seveda bi ta strogo znanstvena tehnična izvajanja postala dolgočasna, ako bi nad vse spretna roka Kellermannova ne znala tako genialno poživiti mrtve materije. Vidiš naravnost pred seboj zeleni, beli, rdeči žaromet kot signal; »Pekel« se ti zarije v živce, da trepešaš sam za la napol gola telesa, ki napol v omedlevici trgajo zemlji ped za pedjo. — Katastrofa v tunelu je živo pričarana na papir. Požar velikanske palače ni samo gol opis. Raz-

vijanje požara se ti kaže pred očmi, pred tabo se poraja, pred tabo raste, pred tabo uničuje, pred tabo pojenja ta najsilnejši svetovni požar. Izprevod tunelcev se vali pred teboj kot velikanska lava, ki uniči vse, kar ji pride na pot. To je prava vsebina romana in Mac Allan je samo personifikacija tega. Mac Allan je posebljena tehnika, tovarna, kemija, elektrika, stroj — tunel če hoče. — Vse, kar je nanizano krog te rdeče niti romana, je sekundarno. Allanov zakon z Maud, umor prve žene in male hčerke, njegova druga žena Ethel Lloyd, Woolf kot finančnik in lahkoživec, Hobby Strom in vse, vse ostale osebe, ki so pritegnjene glavni temi kot okrasek, so sicer zanimive in psihološko mojstrsko risane, a so kljub vsemu le podrejene — apoteozi dela — »tunela«. — Vrhutega pa ne smemo prezreti, da je v tunelu tudi dobršen kos narodnogospodarstvenega vprašanja obdelan in da nas roman popelje tudi v najvišje finančne kroge. Zakaj finansiranje vprašanja, ki pretresa ves svet, je kri celokupnega človeštva. — Čuditi se moramo pa pisatelju, kako zna v tej materialistični materiji dobiti tako nežnih in finih detajlov, kot jih je znal opisati ob smrtni postelji Macove hčerke. Kakor lahen pomladanski veter nas boža to fino in nežno čuvstvovanje Allanovo sredi gigantskega svojega dela. — Tako bo pri čitanju te utopije, ki je nekak predhodnik senzacionalne drame R. U. R., vsakdo prišel na svoj račun. Za to smemo to delo imenovati univerzalno in gotovo ne bo nikomur žal, ki se bo odločil, da prebije nekaj prav zanimivih ur občivju tega svetovnega dela, ki ni samo enodnevna senzacija, ampak delo trajne literarne vrednosti.

Jules Verne: Kaj si je izmislil dr. Oks. (V Ljubljani, 1922. Založila »Narodna Založba«.) Vso svojo bujno domišljijo in duhovitost je porabil tu sloviti pisatelj, da z groteskno satiro osmeši tako zvano miljejno teorijo, ki so jo začeli propagirati za njegovih let v Franciji. Dvomim sicer, da bi naši malčki mogli opaziti vse fine, s katerimi je hotel doseči ta svoj namen (primerjaj že imeni: dr. Oks in sluga Igen, kar da sestavljeno oksigen). B. V.